Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru

ЗАМАН

Геуюрге кюн, элия ай (июль), 28, 2020 жыл

№ 89 (20822)

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

КЕНГЕШ

Сёз жайлыкъланы бютюн файдалы хайырланыуну юсюнден баргъанды

КъМР-ни Башчысы **К. В. Коков** «Хаймаша» жайлыкъда Правительствону келечилери эмда муниципалитетлени башчылары бла кенгеш бардыргъанды. Анда сёз малчылыкъны айнытыуну, тау жайлыкъланы бютюн файдалы хайырланыуну юслеринден баргъанды.

Жыйылыугъа Ветеринар эм фитонадзор жаны бла федерал службаны КъМР-де Управлениясыны, КъМР-де Ветеринария жаны бла управлениясы, Агрохимия службаны станциясыны, Ветеринар медицинаны арасыны келечилери, «Хаймаша» жайлыкъда амбулаторияны врачы, мюлклени иелери да къатышхандыла.

Ачыкъ ушакъны кезиуюнде бюгюнлюкде республикада малчылыкъны болумуну, тау жайлыкъланы онгларыны юслеринден айтхандыла, эл мюлкню бу бёлюмюн айнытыуда чырмауланы белгилегенди, жууукъ кезиуге салыннган борчланы да айтхандыла.

Белгили этилгенича, быйылны биринчи жарымында продукцияны ёлчеми былтырны бу кезиуюню 104,7 проценти тенгли болгъанды. Битеу да бирге 48,2 минг тонна эт (101,7 процент), 227,7 минг тонна сют (104,8 процент) чыгъарылгъандыла. 1 июльда болгъан тарихлеге кёре, мюлкледе 271,2 минг мал барды (былтырдан 5415 малгъа кёп). Ууакъ тюекли малла 19298, атла уа 488-ден асламдыла.

Тау жайлыкълада 976 адам ишлейдиле, былтыр бла тенглешдиргенде, специалистле 180 адамгъа асламдыла.

Казбек Коков малчылыкъны айнытыу, аны файдалылыгъын ёсдюрюу республиканы экономикасына артыкъда магъаналы болгъанын чертгенди: «Ол адамланы иш бла жалчытыу, халкъны къолайлыгъын игилендириу, салукъгъа хайырлы аш жаращдырыу, аш-суу къоркъуусузлукъ бла да байламлыды. Бюгюнлюкде уа эл мюлк продукцияны 40 процентин малчылыкъ тутады»,- дегенди ол.

Республиканы оноучусу тау жайлыкъланы онгларын толусунлай хайырланыуну юсюнден да айтханды. Республикада ол жаны бла сынау уллуду. Битеу сейирлери болгъан ведомствола да бирге байламлыкъда ишлерге кереклисини юсюнден да айтханды ол.

– Тау жайлыкъланы онглары артыкъда улудула. Алай, жарсыугъа, тюрлю-тюрлю сылтаула бла да аланы толусунлай хайырланмайбыз. Биз жайлыкъланы тап халда тутаргъа, ала республиканы инсанларыны къолайлыкъларына ишлерча этерге борчлубуз,-деп чертгенди Казбек Коков.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Приём

Тийишли оноула этилгендиле

Къабарты-Малкъарны Башчысы **Казбек Коков** Правительствону юйюнде республикада жашагъанланы бир къауму бла кезиулю кере тюбешгенди эмда аланы тилеклерине бла тарыгъыуларына тынгылагъанды. Аны аллына келгенлени сорулары асламысы саулукъ сакълау, жашау журтла, къыйын болумгъа тюшген юйюрле бла байламлы эдиле.

Тюбешиную ахырында Казбек Коков КъМР-ни тийишли власть органларына бла муниципалитетлени башчыларына битеу айтылгъан тарыгъыулагъа бла тилеклеге кёре мадарла этерге буюргъанды.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында энчи иели жашау журтланы къурулушларын айнытыу жаны бла координация советни юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы

УКАЗЫ

Къабарты-Малкъар Республиканы энчи иели жашау журтланы къурулушларын айнытыугъа себеплик этер муратда **бегим этеме**:

1.Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында энчи иели жашау журтланы къурулушларын айнытыу жаны бла координация совет къураргъа.

2. Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында энчи иели жашау журтланы къурулушларын айнытыу жаны бла координация советни тизмеси бу Указгъа кирген къаулумун къабул кёрюрге.

3. Бу Указ анга къол салыннган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2020 жылны 24 июлу, №95-УГ

К. КОКОВ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2020 жылны 24 июлунда чыгъарылгъан 95-УГ номерли Указы бла къабул кёрюлгенди

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында энчи иели жашау журтланы къурулушларын айнытыу жаны бла координация советни

КЪАУУМУ

Коков К.В. - Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы (Советни таматасы)

Кунижев М.А. – Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председателини орунбасары (Советни таматасыны орунбасары)

Ахохов Т.Б. – Нальчик шахар округну жер-жерли администрациясыны башчысы (ыразылыгъына кёре)

Бербеков А.Х. - Къабарты-Малкъар Республиканы къурулуш эмда жашау журт-коммунал мюлк министри

Вороков З.В. - «Газпром межрегионгаз Нальчик» ООО-ну баш директору (ыразылыгъына кёре)

Дзуганов А.В. – «Водоканал» муниципал унитар предприятияны директору (ыразылыгъына кёре)

Каров М.А. – «Шимал Кавказны регионла аралы юлешиучю сеть компаниясы» ПАО-ну филиалыны – «Каббалкэнергону» директору (ыразылыгъына кёре)

Лисун Е.А. – Къабарты-Малкъар Республиканы финансла министри

Макушев А.А. –Къабарты-Малкъар Республиканы Тарифле эмда жашау журтлагъа надзор этиу жаны бла къырал комитетини председателини къуллугъун толтургъан

Пшегусов К.А. - «НТК ГРУПП» акционер обществону баш директору (ыразылыгъына кёре)

Рахайланы Б.М. – Къабарты-Малкъар Республиканы экономиканы айнытыу министри

Тохов А.Д. - Къабарты-Малкъар Республиканы жер эмда ырысхы бла байламлы халланы министри

Унажоков А.Н.- Къабарты-Малкъар Республиканы къурулуш эмда жашау журт-коммунал мюлк министрини орунбасары

КЪАЙГЪЫРЫУ

Сабий больницагъа – жангы эм багъалы аппаратура

КъМР-ни Саулукъ сакълау министерствосундан билдиргенлерине кёре, Республиканы клиника сабий больницасыны (РДКБ) диагностика бёлюмюнде магнит-резонанс томограф (МРТ) аппаратны салыргъа жер хазырлана турады.

Кёп болмай саулукъ сакълау министр Рустам Калибатов, РДКБ-ны иши бла шагъырейленип, аны баш врачы Людмила Гусаловадан келир заманда этиллик жумушланы юсюнден да билгенди. Он санда бюгюнлюкде стационар багъалы диагностика бардыргъан оборудование бла жалчытылынннганы ахшы себеплик болгъанын да белгилерчады. Жангы МРТ 77 миллион сомдан аслам турады. Аны профильли ведомство «Саулукъ сакълау» миллет проектни чеклеринде алып бергенди.

Былтыр ол проектни чеклеринде больницагъа компьютер томограф бла офтальмология оборудование берилгендиле. Эсге сала айтсакъ, быйыл мында жукъгъан къыйын аруулладан бакъгъан госпиталь ачаргъа тюшгенди. Энди жууукъ заманда стационарда бёлюмлени барысы да алгъынча ишлеп башларыкъдыла.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Росгвардия

Аскер юйрениулени ахыры – Элбрусха ёрлеу

Элбрусну тийресинде Терс-Къолда Халкъла аралы аскер оюнланы таулада къуллукъ этиланнганды. Аланы алгъышлап, Шимал-Кавказ аскер округну командующисини биринчи орунуню эм иги бёлюмюн ачыкълау жаны бла «Элбрус кольцо» битеуроссей конкурс ачылгъанды. Росгвардияны командасыны къауумунда турнирге Шимал-Кавказ, Юг, Сибирь округланы аскерчилери къатышадыла.

Эришиулени къууанчлы халда ачылыуу аскерчилени тизгин сюелип барыуларындан башбасары Владимир Майстренко сёлешгенди. Ол командалагъа хорлам тежегенди.

Эришиуле 5 августха дери барлыкъдыла. Аны ахыр бёлюмюнде уа аскерчиле Элбрусха ёрлериклери белгиленеди.

Росгвардияны КъМР-де Управлениясыны пресс-службасы.

ОПЕРАТИВ ШТАБ

Пандемия школчуланы билимлерин энишге тюшюрмегенди

COVID-19 жукъгъанланы саны республикада алты мингне жете келеди - 5916 адамда ачыкъланнганды. 27 июльда вирусдан 16 инсан ауругъанлары ачыкъланнганды. Тийишли багъыудан сора 5437 пациент сау болгъандыла.

Медицина болушлукъ берилгенли саны беш жюзден азайгъанын белгилерчады – 411 саусуз. Пандемияны аллындан бери, аны ауурлугъун кётюралмай, 68 инсаныбыз ёлгендиле, ол санда 27 июльда Кенжеден эм Тамбовскоеден эки тиширыу аушхандыла. Коронавирус КъМР-де жайылып башлагъан кюндеи бери 119,9 мингден аслам тест бардырылгъанды.

Госпитальлада бюгюнлюкде 425 саусуз турадыла. Аланы арасында тест коронавирус ауруу жукъгъанын ачыкъламагъакла да бардыла. Реанимация бёлюмде 21 саусуз бардыла.

Оператив штабдан белгили этгенлерича, ауруу жукъгъанланы саны азая, бюгюнлюкде республикада эпидемиология болум ышаннгылыды. Алай вирус жокъ болмагъанды, жукъгъанланы 80 проценти аууруну женгил халда кётюредиле. «Аны себепли профилактика мадарланы толтурургъа тийишлиди. Ол санда медицина маскала жюрютюрге, къолланы сапын бла жууаргъа, бир бирге жууукъ келмезге, къучакълашмазгъа, онг болгъаныны кёре, къол тутмазгъа тийишлиди. Температурагъыз кётюрюлген эсе уа, юйге врачны чакъырыргъа керекди»,-деп билдиргендиле оператив штабдан.

Эпидемиология хал ышаннгылы болгъаны бла байламлы республикада билим бериу учреждения, ауузланыргъа жараулу жерле, сатыу-алыу эм халкъны жумушларын жалчытхан организацияла ишлерин жангыртыргъа боллукъдула. Дагъыда межитле эшиклерин ачхандыла – энди алада беш ууахты намаз эмда жума намаз къылыргъа онг барды. Алай мындан ары да халкъ аслам жыйылгъан жерледе, транспортда, мекямлада медицина маскаланы киерге, бир бирден 1,5 метр кенгликде турургъа керекди.

Шимал Кавказны республикаларыны юслеринден айтханда, пандемияны аллындан бери ауруу 37,2 минген аслам адамгъа жукъгъанды, ол санда 27 июльда ауругъанланы тизмесине округда 223 адам къошулгъанды. COVID-19 ауруну 29,5 мингнге жууукъ саусуз хорлагъандыла. Аны ауурлугъун кётюралмай, округда 846 адам ёлгендиле.

Россейде коронавирус жукъгъанланы саны 818,1 мингнге жетгенди. Пандемия башланнгандан бери вирусдан 603 минген аслам инсан сау болгъанды. Къыралда андан 13 0354 инсан ауушханды.

РФ-ни жарыкъландырыу министри Сергей Кравцов пандемия Бир къырал экзаменни эсеплерин тюрлендирмегенин, балланы азайтмагъанын белгилегенди Аны айтханына кёре, быйыл экзамен тюзлюк бла бардырылгъанды, соруула Интернетде басмаланнган кезиуле ачыкъланмагъандыла. Аны бла бирге школчуланы билимлери осал болгъанлары бла байламлы шартла да жокъдула. «ЕГЭ-ни бардырыуну заманы тюз сайланнганы ачыкъланнганды. Сынауланы кезиуюнде школчула жукъгъан кезиуле жокъдула»,-дегенди ол эмда быйыл бир-бир дерсленден орта балл, алгъын жылла бла тенглешдиргенде, иги да ёсгенин билдиргенди. Сёзге, ахыр тёрт жылда орус тилден орталыкъ балл 69,3-ге жетген эсе, быйыл а ол 71,6-гъа дери ёсгенди. Иги жаныны тюрлениуле математикада, физикада, информатикада, географияда да бардыла.

РФ-ни Президентинде Адамны эркинликлери жаны бла советни келечилери COVID-19 бакъгъан кезиуде ауушхан медиклени юйюрлери бла бирге пандемияны кезиуюнде врачлагъа борчлары толтурургъа болушханлары, волонтёрланы жууукъларына да себеплик этилирге кереклисин белгилегендиле. «Вирусдан ёлген медиклени юйюрлерине къырал болушлукъ этиледи. Алай аланы эмда саулукъ сакълау учреждениялары ишлерин жалчытхан специалистле уа ол тизмеге кирмегендиле – водителле, къалауурла, техника персонал, волонтёрла. Аны себепли РФ-ни Правительсвосу къырал болушлукъ берилгенлени тизмесин кенгертирге керекди»,-деп жазылады советни сайтында.

Джонс Хопкинс атлы университет белгили этген тарихлеге кёре уа, битеу дунияда бу ауруу 16,2 миллион адамгъа жукъгъанды, андан 648,9 мингден аслам ёлгендиле. Ол санда Американы бирлешген штатларында вирус жукъгъанланы саны тёрт миллиондан озгъанды (4,2 миллион саусуз). Ол а башха къыралладан иги да асламды.

ТИКАЛАНЫ Фатима
хазырлагъанды.

Проект

Жолланы жангыртыугъа – энтта да 331 миллион сом

Нальчикни жер-жерли администрациясы быйыл шахарда жолланы жангыртыу жаны бла иги къармашханы себепли федерал бюджетден быллай жумушлагъа энтта да 331 миллион сом бергендиле, деп билдиргендиле мэрияны пресс-службасындан.

Ахча энтта да талай орамны жангыртыугъа къоратыллыкъды. Ишле «Къоркъуусуз эмда тынгылы автомобиль жолла» деген миллет проектни чеклеринде бардырыллыкъдыла. Алагъа къоратыллыкъ финансланы ондан бирин республика кеси къошуп берликди.

Мэрияда айтханларыча, бу болушлукъну хайыры бла быйылны ахырына дери Мальбахов, Марко Вовчок, Мовсисян атлы эм талай башха орамлагъа ремонт этерге къолдан келликди.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Оруу

Жыйгъанлары былтырдан мажалды

Къабарты-Малкъарны Эл мюлк министерствосундан билдиргенлерича, бу кюнледе арендаторла 62 минг гектар чакълы жерде мирзеуню уруп бошагъандыла. Ол былтыр бу заман бла тенглешдиргенде, 30 процентге кёпдю.

Быйыл мирзеуден бир-бир гектарладан 33 центнер чыкъгъанды, саулай алып айтханда уа, андан 207 минг тонна жыйылгъанды. Ол санда кюзлюк будайдан 40 минг гектарда 144,5 минг тонна алынгъанды. Орта эсеп бла тергегенде, бир гектардан 36 центнер чыкъгъанды, былтырдан эсе 16 процентге кёп. Кюзлюк арпадан да 11 минг гектарда 33 минг тонна орулгъанды. Сабанлыкъланы кёбюсюнде, былтырдача, бир гектардан 30 центнер жыйылгъанды.

Жазлыкъ арпаны юсюнден айтханда уа, 8,4 минг гектардан 25 минг тоннадан аслам алынгъанды. Мында да кёбюсюнде бир гектардан 30 центнер жыйылгъанды. Былтыр бла тенглешдиргенде, ол 3, 4 процентге асламды.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

Сёз жайлыкъланы бютюн файдалы хайырланыуну юсюнден баргъанды

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Бу борчланы тамамлар ючюн а, мында урунналагъа тап халла къурагъа, ол санда жолланы жангыртыргъа, тоз ызла тартыргъа, суу бла жалчытыргъа тийишлиди. Аны бла бирге интенсивный амал бла малчылыкъны айнытыргъа, илмуну онгларын производстворгъа сингдирирге, эл мюлк бла кюрешгенлени кёллендирирге керекди.

КъМР-ни Правительствосуна тау жайлыкъланы болумларын сюзерге, аланы файдалылыкъларын ёсдюрюную программасын хазырларгъа буюрулгъанды.

Агропромышленный комплексде баш магъаналы жумушланы аралында качестволу, экология жаны бла таза эм саулукъгъа хайырлы продукцияны чыгъарыу, аны хар адам да сатып алырча амалла къуау болгъанлары да белгиленнгенди. Тау жерлени социальный жаны бла айнытыу магъаналы болгъаны да чертилгенди, ол санда ишчи жерлени къурагъа, халкъны къолайлыгъын игилендирирге тийишлиди.

Кенгеше къумалы малчылыкъны, продукцияны сакълауну эм жарашдырыуну, малчылыкъда шёндюгю технологияланы сингдириую сорууларына да эс бурулгъанды.

Жылылыуда эл мюлк министр **Х.Л.Сижажев**, жер эм къырал ырысхы халла жаны бла министр **А.Д.Тохов**, Черек эм Бахсан районланы администрацияларыны таматалары **Муртазланы Б.С** эм **А.Х.Балкизов**, Ветеринар эм фитонадзор жаны бла федерал службаны КъМР-де Управлениясыны башчысы **Д.Е.Меркулов**, КъМР-ни Ветеринар управлениясыны таматасы **А.М.Арамисов**, «Рассвет-Н», «Малка» мюлклени иелери да сёлешгендиле.

Ахырында Казбек Коков малчылыкъ бла кюрешгенлеге ыразылыгъын айтханды. Ол тау жайлыкълагъа башчылыкъ этиу сорууу жангы даражагъа чыгъарыллыгъына сёз бергенди.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Тюбешиу

Сёлешиуню магъанасы – жашау журт-коммунал мюлкню къышха хазырлау

КъМР-ни Къурулуш эмда жашау журт-коммунал мюлк министерствосунда республиканы организацияларын келир къышха хазырлауну юсюнден кенгеш бардырылгъанды, деп билдиргендиле ведомстводан.

Министр **Алим Бербеков** айтханнга кёре, сагъыныльгъан кезиуде жылыу бла жалчытыу жумушланы тамамлаугъа кёз-къулакъ болгъан республикалы комиссия къуралгъанды. «Салийада бу ишге 634,5 миллион сом къоратыллыкъды. Шахар округланы эмда муниципал районланы жер-жерли администрациялары объектлеге тынгылы ремонт этерге деп 128,4 миллион сом хазырлагъандыла. Жашау журт-коммунал мюлк предприятияла эм организацияла уа 267,4 миллион сом багъасы мадар этирикдиле. Бюгюнлюкге биринчилеринде белгиленген ишлени 63 проценти тындырылгъанды. Анга сагъынылгъан бюджетледен 81 миллион сом жиберилгенди. Предприятияла бла организацияла да тийишли борчларыны 60 процентин толтуруп, бу кюнлеге анга 160,6 миллион сом къоратхандыла», -деди белгилегенди министр.

Алим Бербеков айтханыча, кёп фатарлы юйлени келир къышха хазырлау да тохтаусуз барады: бу сферада белгиленнген жумушланы 70 проценти тамам этилгенди.

-Котельняланы юсюнден айтханда, бюгюнлюкде хайырланыуда аладан 389-су барды, специалистле ол санда 279-ну хар нелерине да къарап чыкъгъандыла. Дагъыда 476 - километрлик жылыу сетьледен 312 километри чакълысы хазырды, эски быргъыланы алышындырыу а графикден кеч къалып барады. Саулай айтханда уа, жылыу бла жалчытхан бёлюмню инженер инфраструктурасы 60 процентге тозугъанды, - дегенди министр.

Кенгешни ахырында кёп фатарлы юйледе тынгылы ремонтха тёлеулени жыйыуну юсюнден сёлешгендиле эмда тийишли оноула этгендиле.

ШАГЪЫРЕЙЛЕНИУ

Ара шахарчыланы ток бла ышаннгылы жалчытыргъа не зат чырмайды?

«Россети Шимал Кавказ» компанияны башчысы **Виталий Иванов**, бу кюнледе Нальчикге келип, шахарны электрокючю мюлкню не халда болгъанына къарагъанды эм тийишли оноула этгенди, деп билдиргендиле компанияны пресс-службасындан.

Республиканы ара шахарыны активлери компаниягъа ортакъгъа бериле турадыла. КъМР-ни власть органлары бла энергетикле аны юсюнден тийишли келишим этген эдиле алгъаракълада. Анга кёре шахарны муниципал предприятиясыны тёрт жюз чакълы специалистин «Каббалкэнергогъа» ишге алгъандыла.

Виталий Иванов, шахарны администрациясыны башчысы **Таймураз Ахохов** бла тюбешип, ишчи къауум къураргъа оноулашханды. Ол быйыл биринчи октябрьге дери Нальчикни электрокючю сетьлерин айнытыу жаны бла комплекс планны жарашдырыу бла кюреширикди.

Предприятияны производстволу-техника болумун сюзген кезиуде Виталий Иванов бир талай уллу кемчиликге эс бургъанды, ала шахарчыланы ток бла ышаннгылы жалчытыугъа чырмаулукъ этгенлерин белгилегенди. Дагъыда электрокючю ызланы ондан бирин толусунлай жангыртыргъа кереклисин да айтханды. Андан сора хайырланыучуланы, бегиреклда социал магъаналы организацияланы, бизнес-структураланы сетьлеге къошуу жумушну тынгылы тындырыргъа кереклисине эс бургъанды эмда Нальчикни сеть комплексин айнытыу жаны бла жангы схеманы узакъ болжалгъа салмай жарашдырыргъа чакъыргъанды. Ол айтханнга кёре, шёндюгю амал ёсе баргъан сурамны тынгылы жалчыталлыкъ тюйюлдю.

Ахырында: «Нальчикни электросеть мюлкюн бютюн тынгылы ишлерча этергеди бизни баш борчубуз», - деп, компанияны башчысы шахарда бёлюмню жангы техника бла да жалчытыргъа буйрукъ бергенди.

УЛБАШЛАНЫ Мурат
хазырлагъанды.

ЭКОНОМИКА

Эм уллу бассейн – Нальчикде

«Демография» миллет проектни чеклеринде Къабарты-Малкъарда 2024 жылгъа бассейни бла уллу спорт комплекс ишлеширикди, деп билдириледи ТАСС-информагентствода.

Регионну спорт министри Ислам Хасанов айтханыча, «Спорт-жашауну низамы» федерал проектге къатышыуну хайырындан аслам спорт мекям ишлерге белгиленеди, аланы талайыны къурулушлары бла байламлы 2022 жылгъа дери келишимле тауусулгъандыла, ишлени багъасы 600 миллион сомгъа жетеди. Алай бла адамла пятиборье, спортну къыш тюрлюлери бла кюреширча, жарауну юсю бла саулукъларын кючлерча мадарла этиледиле. Регионда, сёз ючюн, спортну къыш тюрлюлеринден хазырланырча бир объект жокъду, алай бла жалгъан къары бла башы жабылгъан каток ишлеширикди. Узунлугъу элли метрге жетген бассейн да болукъду, республикада ол эм уллугъа саналырыкъды.

Къурулушла муниципалитетледе да бардырыллыкъдыла. Миллет проектге тийишлиликде бюгюнлюкде районлада 5 физкультура-спорт комплекс, 28 плоскостной спорт мекям ишленедиле, 44 организациягъа спорт оборудование алынгнганды, дегенди министр.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия
хазырлагъанды.

КЪУРУЛУШ

Биринчи сентябрьде – алгъыннгы низам бла

Биринчи сентябрьден башлап Къабарты-Малкъарны мектеплеринде дерсле, алгъынча, класслада бардыллыкъдыла. Школла окъуучула келир кезиуге толусунлай хазырдыла.

-Коронавирус бек жайылгъаны ючюн тохтащдырылгъан чеклени кетериую ючюнчю кезиую барады, аны себепли биз жангы окъуу жыл башланыргъа къаты мадарла ахыры бла да кетерирле деп ышанабыз. Биз 1 сентябрьден башлап окъутууну очный амал бла бардырыргъа мурат этбиз, окъуу юйле да алгъыннгы низам бла ишлеуге къайтырларын сакъларбыз, - дегенди Къабарты-Малкъар Республиканы жарыкъландырыу, илму эмда жаш тёлюню ишлери жаны бла министрини орунбасары Екатерина Мисостова.

Саулайда регионда биятеулю билим берген 265 организация ишлейди. Министрни орунбасары айтханнга кёре, республикада мектепле жангы окъуу жылгъа 99 процентге хазырдыла. Школчуланы барысына да окъуу китапла алынгнгандыла. Анга уа регион бюджетден 46,5 миллион сом бёлюнгенди. «1 сентябрьде Нальчикде жангы школ да ачыллыкъды. Анда 1 224 сабий окъургъа болукъду»,- деп кьошханды Екатерина Мисостова.

Налогла

Къыйын айлагъа да къарамай

Федерал налог службаны Къабарты-Малкъарда Управлениясында ведомствону быйыл биринчи жарымында ишини эсеплерин чыгъаргъанды. Бу кезиуде къыралны бюджет системасына налогла бла 7,3 миллиард сомдан асламыракъ жыйылгъанды. Аны бла аллындан белгиленнген кёрюмдю 2,2 процентге артыгъы бла тамамланнганды, ёсюм а 2,6 процентге жетгенди, деп билдиргендиле Управлениядан.

Жыйылгъан ахчадан кёп къалмай эки (1,986) миллиарды (+ 4,9%) къырал бюджетге жиберилгенди, республиканы бирикген бюджетине уа 4,8 миллиард (- 9,2%) сом бёлюнгенди. Экинчи кёрюмдюню юсюнден айтханда, ведомствода аны акцизлени санамай (чагъыр а ары кирмейди) тергегенлерин белгилегендиле. Андан Къабарты-Малкъарны бюджетине 3,41 миллиард сом (- 9,1%), жер-жерли бюджетлеге уа 1,36 миллиард сом (- 9,3%) берилгенди. Бу борч да кёп къалмай юч процентге артыгъы бла толтурулгъанды.

Дагъыда страховой тёлеуледен тюрлю-тюрлю фондлагъа 4,6 миллиард сом (+ 1,2%) жыйылгъанды. Андан Россей Федерациясы Пенсия фондуна 3,38 миллиард сом (+2,6%) бёлюнгенди.

Аналыкъ бла байламлы эмда болжаллы халда ишсиз тургъанлагъа деп социал страхованиягъа 416,5 миллион сом (+ 4,8%) жыйылгъанды. Ишлеген адамланы борчлу халда медицина страхование этиу федерал фондха да 797,1 миллион сом жиберилгенди. Тенглешдирип айтханда, алгъыннгы кёрюмдюден ол 1,9 процентге аслам болгъанды.

Бизни корр.

Онгдуруу

Россельхозбанкдан энчи стипендияла

Кесини 20-жыллыкъ юбилейин белгилерни аллында Россельхозбанк РФ-ни Эл мюлк министерствосуна бойсуннган аграр вузлада хунерли студентлеге быйылгъы окъуу жылны ичинде уллуракъ стипендия тёлерге оноу этгенди, деп билдиргендиле финанс учреждениясы Къабарты-Малкъарда бёлюмюнден.

Быллай стипендияланы банк быйлыгъ да тёлёп тургъанды. Этилген оноугъа кёре аны аллыкъланы саны 39 процентге кёбейип, 396 боллукъду. Алагъа ай сайын 12,5 минг сом тёленирикди.

- Къабарты-Малкъар къырал аграр университетге мен контракт халда киргенме. Стипендиягъа тийишли болур ючюн биринчи кюнден окъуна кесиме жаланда «бешлеге» окъургъа сёз бергенме. Вузда Россельхозбанкны программасыны юсюнден айтханларында мен сагъыш эте да турмай анга къатышырча документлени барын да жыйып бергенме. Кесигиз кёргенигизча, ахшы умутума жетгенме. Бу стипендия манга дайым иги окъургъа, илму ишле бла да кюреширге кёллендиргенди. Аны алгъан бирси студентлеге да ол иги себеплик болуруна ишексизме, - дегенди КъМКъАУ-ну студенткасы, былтыр банкны стипендиясына тийишли болгъан Милена Гучаева.

Бизни корр.

ПРОЕКТ

Тарыгъыуланы кетерирге алланып

Нальчик шахар округда «Нарт» микрорайонда жер юлюшле къоллу болгъанланы ол тийреде таза суу болмагъаны бек жарсытып тургъанды. Арт жыллада муниципалитетни администрациясына аны бла байламлы кёп тарыгъыула эшитирге тюшгенди.

Болсада энди бу жаны бла мадар этиллигине ушайды. Мэрияда айтханларына кёре, микрорайонну таза суу бла жалчытыуну келир жыл къолгъа алыргъа деп тура эдиле да, энди уа ахча тюшгени бла быйыл окъуна мадар этилликди. Проектге финансла «РФ-де гражданланы тап жашау журтла бла эмда коммунал жумушла бла жалчытыу» къырал программаны чеклеринде, РФ-ни Правительствосуну 1873-р номерли буйругъуна тийишлиликде жиберилликдиле.

ОМАРЛАНЫ Мурат
хазырлагъанды.

ЭКОНОМИКА

Ёсюмню ахшы эсеплери

Шимал Кавказстатдан билдиргенлерине кёре, быйыл Къабарты-Малкъарда озгъан алты айгъа 11,9 миллиард сом багъасы эл мюлк продукция чыгъарылгъанды. Былтыр бу заман бла тенглешдиргенде, ол 4,7 процентге кёпдю.

Айтылгъан кезиуде республиканы эл мюлклерини барысында да тууар эмда юй къанатлы этген (союлмагъан ауурлукъда) 48,2 минг тонна сатылгъанды. Сютден былтырдан эсе 4,8 процентге аслам сауулгъанды. Жумуртхаладан а, былтырдача, 4,5 миллион алынгнганды.

Быйыл тууарланы саны 271,2-ге жетеди, аладан 132 ,6 минги ийнекледиле. Къой бла эчки да 390,4 минг бардыла. Озгъан жыл бла тенглешдиргенде, эки къауумунда да 101 процент ёсюм эсленеди.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

Конкурс

Айырмалыладан кадр резерв жарашдырыллыкъды

Быйыл августда «Цифровой прорыв» деген битеуроссей конкурсну регион кесеги башланады. IT-специалистле сегиз форумну кезиуюнде битеу къралда да тюзюнлей эфирде регионлагъа бек магъаналы жумушланы тамамлауну амалларын къурарыкъдыла, федерал округланы сынаулу экспертлери бла трекерлери (ишни къурачула) алагъа багъа бичерикдиле. Бек игиге саналлыкъ амалла ишге сингдирилликдиле.

Конкурсну регион кесегинде саугъагъа бериллик ахча 24 миллион сомду. Эришиуле Шимал-Кавказ федерал округда 24-26 октябрьде Пятигорскда ётерикдиле. Бюгюнлюкде 592 специалист эсепге алынгнганды.

Конкурсха къатышханлары кёплюгю бла Ставрополь край биринчи жерледи. Аны ызындан Дагъыстан, Къабарты-Малкъар, Къарачай-Черкес, Шимал Осетия-Алания барадыла. СКФО-дан 10 адам IT-марафонну жай кесегинде алчы жерлеге чыкъгъандыла, 17-си уа шорт-листте киргенди.

Хар региондан эришиулеге къаллай бир адам, команда къатышханын, хорлагъанланы юслериндан билдириулени да проектни сайтында Россейни IT-специалистлерини интерактив картасында табргъа боллукъду.

Регион кезиуге къатышыр ючюн, «Цифровой прорыв» конкурсну энчи сайтында эсепге алынырга, сегиз регион хабладан бирин сайларгъа, 3-5 адамдан команда къурарга керекди. СКФО-ну хакатонуна къатышырча сюйгенледен заявкала 19 октябрьге дери алынырыкъдыла.

Конкурсну хайыры бла регионда кадрладан кючлю резерв къураллыкъды, цифралы экономикагъа жаш специалистлени къатыщдырыргъа, аланы хунерликлерин кёрюрге онг табыллыкъды. Хорлагъанла ахча саугъаланы аралярында юлеширикдиле эмда алагъа «Цифралы прорывны» финалына жол ачыллыкъды, дагъыда алагъа конкурсну партнёрларындан грантла тюшюрге боллукъдула. Бек иги проектле уа ишге сингдирилликдиле.

Тапландырыу

Бюгюннгю излемлеге келишдире

Р-217 «Кавказ» трассаны бизни республикада талай тозурагъан кесеклери жангыртылгъандыла. Тийишли ишле аны Малка бла Куба-Таба эллени арасында эмда Аргудандан башлап Шимал Осетияны чегине дери созулгъан участкасында бардырылгъандыла, ол билдиргендиле жоллагъа къарагъан «Кавказ» управлениядан.

Ведомствода айтханларыча, бу ишле бир бек тынгылы мадар этилгеннге саналмайдыла. Алай аланы хайыры бла жолну ашалгъан жерлерин жангыдан асфальт жайып сыйдам этедиле. Бу трасса бла аслам машина жюрюгени ючюн анда талай замандан чунгурла боладыла, кеси да терк тозурайды. Специалистле уа зыгъырдан бла чайырдан къатыш этип, ол чыдамлыракъ болурча абериле да къошуп, аны бла тюзетедиле. Аланы бла да биринчиден лабораториядар жарашдырып кёрединле. Хар не да тап болуп, жалыр жайып бошагъанларындан сора уа юсюнде белгиле ишлейдиле.

Дагъыда, Управлениядан билдиргенлерине кёре, шёндюледе трассаны Куба-Таба, Аргудан эмда Эски Черек эллени ичлеринде участкаларында кенгертиу ишле барадыла.

Кюнню жарыгъындан ишлеген светофорла

Машина жолну бирси жанына жаяу ётерча ызлада светофорла орнатылып эселе, ол тийреледе къоркъуусузлукъ иги болгъанына сёз да жокъду, дейдиле КъМР-ни Транспорт эмда жол мюлк министерствосунда.

Талай заман алгъа республикада светофорланы жангы тюрлюлерин орнатыу башланнганды. Сёз чыракълары кюнню жарыгъындан ишлеген аппаратураны юсюнден барады. Ала, тёрели светофорлача, тох ызлага къошулмайдыла, кеси алларына кече-кюн да ишлегенлей турадыла. Светодиод чыракъла терк-терк жанып, ёччюлюп тургъанлары себепли водителлеге узакъдан окъуна кёрюнедиле.

Министерствода айтханларына кёре, быллай аппаратура кёп районлада орнатылады - асламысында школланы, сабий садикленя къаталарында. Бюгюнлюкге быллай тийреледе аладан кёп къалмай жетмиши ишлейди.

Бизни корр.

Ол 1940 жылда АКъ-Суда туугъанды. Уллу Ата журт уруш башланнганда, атасы Магомет бла энди жете келген къарындашы ары кеттгенде. Атасы, къазаватда ауур жаралы болуп, 1944 жылны январында сюат болуп къайтханды. Аны аллында уа ийнор тамата жашлары жыйырмажыллыкъ Ибрагим 1943 жылда урушда жоюлгъаныны къара кьагъыт алгъан эди.

Кёчгюнчюлюкге бара тургъан урушну жигити юйюрю бла атланнганды. Ала Къырдегенди. Анасы аны аллай уллу шахаргъа, жуугъу-ахлусу болмагъан жерге жиберирге сюймей, аякъ тиргенди. Болсада аны къызын анда махтау сакъларгъаныны, къоркъурча зат болмагъанын, нёгерлери бла барлыгъын ангылатып, эркинлик алгъандыла.

Москваны биринчи кёргени, анда ол уллу жыйылыугъа къатышханы да Шамкъызны дуниясын тюрлю-тюрлю бояуладан толтургъанларына не сёз. Ол рагъандыла. Шамкъызы партияны обкомуну секретары Тимбора Мальбаховха окъуна тюбегенни, анга жумуу бла киргенни къыйынна санамагъанды. Аллай онгла чыгъып тургъандыла.

Жашау нёгерге уа Ахматланы Наурузну сайлагъанды. Айхай, ол да ишинде кишиге оздурмагъанды, алай атасы Исхакъ кеси заманында кулакса деп тутулгъаны себепли, жарсыугъа, анга Жигит ат берилмегенди , алай сураты уа «Нальчик» совхозну Сыйлы къангасындан кетмегенди.

Ала бирге ишлеп тургъандыла, сегиз аламат сабий да сюйюргендиле. Кёп жылланы ичинде Къабарты-Малкъар облсовпрофну президиумуну келечиси, Бах Советни депутаты, партияны обкомуну ревизия комиссиясыны члени болуп, жамауат ишле бла кюрешип тургъанлай да, Шамкъыз ариу юйюрню анасы болгъанды. Ол жетишимледе уа баш иесини къыйыны улуду. Жарсыугъа, 1992 жылда жашаудан кетип, Науруз юйюрюн мудах этгенди.

Ол заманда ара аюкледе ишлегенлени иш хакълары къалай аз болгъаныын билебиз. Алай ала тарыкъмагъандыла. Итинуулери - бийик, жюреклери – ачыкъ, кёллери уа таукел эди. Сау болсунла, урунуну ариулугъу, магъаналылыгъы келлик тёлюлеге, Шамкъызча, ишден къачмагъан, жигерлиги бла халкъыбызны атын айтдыргъан къызладан бла жашладан ёте барады. Жюреклени къууандыргъан, халкъыбызны атын ариу бла айтдыргъан Чыгырланы Шамкъызны жашауу уа мындан ары кёп жылланы туугъанланы-туудукъланы арасында зауукълу да, ариу да барсын!

КЕРТИЛАНЫ Сакинат.

Юбилей

Урунууда жигерлигин, жетишимлерин да дайым юлгюге тутхандыла

Малкъар миллетни белгили къызларындан бири, бизни ёхтемлигибиз, Социалист Урунууну Жигити Чыгырланы Магометни къызы Шамкъызгъа, бу кюнледе 80 жыл болады.

гъызстанда Иссык-Куль областьда Тюп деген элге тюшгендиле. Ол ачы заманда киши жеринде тогъуз сабийни кечиндиргенди, аланы къайгъылыкъ кёнгюлюнде, ол ачы заманда ариулукъларын эргеге, аягъы юсюне турургъа керек эди. Алай бла Шамкъыз жаш кызыгчыкълай фермада ишлеп башлагъанды. Ол школа асыры иги окъугъандан, устаслары айтдыры, директор кеси келип да тилегендиле аны школгъа къайтырыр. Ата-анасы да угъай демегендиле, алай юйюрде болумну кимден да бек ол кеси иги ангылай эди. Ачдан бетчиклери сагрсалыр тургъан кичи къарындашчыкъларын бла эгешчиклерин ол аямаса, ким аярыкъ эди?

Алай бла Шамкъыз кюндюз ишлеп, кече окъуп тургъанды. Фермада ол биринчи заманда таматасыгъа болушханды, артда уа, иш кёллюлюгюн кёрюп, айырып, аны кесине сауаргъа онюч ийнек бергендиле. Биринчи заманда бек арыгъанды, кьоллары да къыйнангъандыла, алай ол, кёлсюз болуп, ишден къачмагъанды. Бир кескеден а иги кёрюмдюлери ючюн ол ишлеген бригада биринчи жерге чыкъгъанды.

Жетишимле къалай къанатландыргъанлары белгилиди, андан арысында Шамкъыз биютюнда къаты кюрешгенди. Алай бла 1957 жылда онжетижыллыкъ къызны бийик кёрюмдюлери ючюн Жаш адамланы бла студентлени Москвада баргъан битеудуния фестивалына жиберирге анда ангылагъанды урунууну, жашауну да ариулукъларын.

Андан къуранып къайтхандан сора ол жыл окъуна «Знак Почёта» орден бла саугъалагъандыла. Жигер къызны анда къалырын сюйгендиле, алай ата журтха барыр жолдан ким артха турады?

Чыгырланы юйюрлери сюргюнден 1959 жылда къайтханды. Ол олсагъат «Акъ-Суу» колхозну фермасында ишлеп башлагъанды. Биринчи кюнледен окъуна жетишимлери сейир этдиргендиле. Аны ферманы таматасына айыргъандыла. Анда аслямышда тиширыула ишлегендиле. Кёп да, качествоюу да сюю алыр ючюн, аллага бёлюннген маллагъа кеслери къарагъандыла. Быллай тиширыу фермала ол заманлада Къашхатауда, Огъары Малкъарда да болгъандыла. «Нальчикский» совхозда да ишлегенди бир къауум заманны.

Ол жыллада аны эллерини, Нальчик шахарны да советини депутатына айыргъандыла. 1965 жылда уа Ленинни орденине бла «Серп и Молот» деген алтын майдалгъа тийишли кёргендиле. Ызы бла жигер къызгъа «Социалист Урунууну Жигити» деген даражалы ат да аталгъанды. Анга СССР-ни Баш Советини грамоталарын да бергендиле.

Ол кезиуню тёресинде Шамкъызны артха къалгъан жерлеге кёчюрюп тургъандыла. Ол аллай бригадаланы да алгъа чыгъарып, алагъа да махтау алдыргъанды. Къарысуз малланы аны къолуна ётдюргенлери да болгъанды. Ашларын тапдырып, ол аладан онбеш лит сют алыр чекге жетдирип, алай бергенди ийнеклени башхаланы къолларына.

Ол заманда мюлк, партия таматала да тангдан кечге дери мюлк юсюнде болгъандыла, ишчилени кереклерине къа-

Бушуулаными

Миллет киноискусствону мурдорун салгъан сайлама инсан

Малкъар халкъны биринчи оператору, биринчи кинорежиссёру, КъМР-ни искусстволарыны сыйлы къуллукъчусу, КъМР-ни, РФ-ни да Кинематографистлерини союзларыны члени Атталаны Мухажирни жашы Анатолий дуниясын алышып, барыбызны да мудах этди.

Ол 1932 жылда Уллу Малкъарда Мухолда устазны юйюрюнде туугъанды. Сабийлиги уруш, сюргюн жыллагъа тюшюп, къыйналып ёсген тёлюден эди. Атасы Мухажирни, анасы Къадырланы Баллайны да жамаатда намыслары бек жюрюгенди.

Юй тамата, анга бронь берилип тургъанлай, тёгеректе баш иелери урушха кетген тиширыуланы кёзлерине къарагъалмай, кеси тилеп кетгенди къазаватха. Ол Украинада «Гросс-Лазарет» концлагерьде аушханды. Къарындашы Малкъарбий да уруддан къыяуу болуп къайтып, юйюрню ауурлугъун Анатолий сабийлей элтгенди.

Хапарларына тынгыласам, ол сабий да болмагъанды. Аланы жан мадар этерге юйретген эди къадар. Аналары, ауругъанлагъа къарай, кеси тифден къыйналгъанда, анга бир къандырыр зат ислей, бара эдиле энди жете келген жашчыкъ бла ана ышнаны, жолгъа чыкъгъан ариу эгечи юнюн жеринде базаргъа, ата журтда аны къууген юнюне аталып тигилген гыранчаны алып, ункга алышыргъа.

Айта эди бир ач кюнню хапарын Анатолий, кёзлери да мылы тартып, алагъа болушхан къазахлы тиширыугъа ыразылыгъын къаттлай. Насыплары тутып, юйге эки хуржунну инбашына атып кетиргенин да...

Сюргюнде жети классны бошап, Анатолий Алма-Атада къурулуш техникумгъа кирирге сюйгенди, алай кёчгюнчю жашны ары алмагъандыла. Мудах болуп, шахар орамда айлана, бир жерде къабыгъарлыгъа жабышдырылып тургъан къагъытда кинотехникумгъа адамла алгъанларын окъуп, ары баргъанды.

Экзаменле да берип ётгенден сора биягъы кёчгюнчюсе деп тохтагъандыла. Ол заманда окъуу юйню директоруна атасы фронтда жоюлгъанын, къарындашы да андан кыяуулу болуп къайтханын айтханды. Огъурлу оноучу ангa окъур онг бергенди.

Биринчи фотоаппаратын да Анатолий ол заманда стипендиясына алгъанды. Анда оператор усталыкъ алып, ол урууну жолун Талды-Курган областьда киноустановкалагъа къараучу болуп башлагъанды.

Малкъар халкъ ата журтха къайтханда, Нальчикде радиостанция биригиуде ишлей, жангы телевидение араны къураугъа уллу юлюш къошханды. Сора, билимине бюсюремей, андан ары окъургъа излегенди. Алай бла Москвада Кинематографияны Герасимов атлы къырал институтуна кирип, профессор Леонид Косматовну мастерскюнда артда аны киноларында режиссёр боллукъ Герман Гудиев бла бирге окъугъанды, кинорежиссёр, сценарист усталыкълагъа юйренгенди.

Экзаменлерин экстерн бла берип, къайтып келгенде, Нальчикде анга иш табылмагъанды. Анатолий 1963 жылдан пенсиягъа чыкъгъынчы Владикавказны киностудиясында ишлеп тургъанды.

Алгын кинотеатрлада кинну аллында, тележурнал деп, къысха документли фильмле кёргюзтюучю эдиле. Бизни тёлюбюз Атталаны Анатолийни юсюнден бек биринчи аладан билгенди. Ол къысха сюжетлеринде къыралыбызны, асламында кавказ республикаланы къалай айныгъанларын, жетишимли урунганланы, жазыучуларыбызны, башха белгили адамларыбызны юслеринден кинону тили бла айтханды.

Сюргюнню сынагъан, чыгъармачылыкъ бла кюрешген хар адам халкъыны тарыхында ол ачы кезиуню эсде къалдыруну кесини энчи борчуна санайды. Анатолий ол жаны бла уллу иш этгенди – ауур камерасын да кётюргенлей, Къарачайда, Малкъарда да кёп айланып, «Ачыу бла тилек» («Ярость и мольба») деген киносун алдыргъанды.

Аны жигитлери малкъарлыла бла къарачайлыладыла – Къобанланы Ахмат, Черкеслану Георгий, Залийханланы Михаил, Байрамукъланы Халимат, Хубийланы Владимир бла Юсюп, Урусланы Алий, Джазаланы Балуа, Джанкёзланы Таусолтан, Хачирланы Исмайыл эм башхала. Бизни, сюргюнчюлени, киши жерине тюшюп, анда ажал, ауруу да кёрюп, таулулугъубузну, таукеллигибизни сакълап, юйге къайтханыбызны юсюнденди бу чыгъарма.

«Къаада тамгъа» («Клеймо на скале») уа Саутуда бла Глашлада болгъан, адам айтып-айталмазча бушуулу юсюнденди. Кинону жигитлери ол зарааутлыкъны сынагъан къарындашларыбыз, эгечлерибиздиле. Аны режиссёр ол замандан сакъланнган документле, суратла бла байыкъландыргъаны кертиликни шарты болуп, ийнанмаз затынга ийнандырады.

Бизни тарыхыбызны ачы бетлерин кёргюзтген лентаны алдырыр ючюн Атталаны Анатолийге таукеллик, батырлыкъ, ётгюрлюк да аслам керек болгъандыла. Ол аланы, махтау излеп угъай, халкъыбызны ариу бетин ачар ючюн этгенди. Ачыуладан алгъан сынамыны юсю бла, жюрегин къаната, алай алдыргъанды ол киноланы.

Атта улуну «Къайсын», «Осуят», «Кязим» деген документли лентаны бизни атыбызны узакълагъа белгили этген уллу поэтлерибизни юслериндендиле. Алада дагъыда ариу табийгъатыбызны, черек сууларыбызны, таулагъа танг ата, этекледе сыннган кюн таякъланы жарыкъылыкъларыкъалгъанды.

Аны энчи айтыргъа тийишли документли фильмлерини арасында Россейни Жигитлери Ёзденланы Дюгербийге бла Бадахланы Хамзатха аталгъанларын сагъынмай къоягъа жарамаз. Ала бла Анатолий, бизни тарыхыбызны эсде къалдыра, Россей эм миллет киноискусствону айныууна уллу кёшумчулукъ этгенди.

Дагъыда аны киногъа алынмай тургъан кёп сценарийи бар эди. Ол санда атасы Мухажирге, аны кибик фашист концлагерьледе жоюлгъанлагъа атап жазылгъан «Чариш» деген сценарийи. Анда жесирге тюшген совет солдатлагъа лагерьни эригип тургъан коменданты чариш этейик дейди. Аладан бири, лейтенант, таулу жашды. Эришиуде жесирле хорлайдыла. Эсэсовчула ачыуланып, аланы тёгеректен алып, тюеди. Андан сора, барын да сюрюп, крематорийни аллында сюейдиле...

Салынмай тургъан сценарийледен бири «Жюрек эсде тутады» деп, фахмулу поэтибиз Будайланы Азретни кысыса эм жарыкъ жашауна атала эди. Башхасы уа - халкъыбызны жигит уланы Сотталаны Адилгерийге. Жарсыугъа, аланы алдырыр насып болмады.

Анатолий жазыу иш бла да кюрешгенди, газетледе, журналлада да басмалана тургъанды. Аны «Жашауну ызы» деген китабы уа ходлан болгъа ёте айланады. Ары хапарла, поэма, назмула, акъыл сёзле киргендиле. «Жаш кёргенин унутмаз», «Халкъда жюрюген миф хапарла» деген бёлюмледе автор кеси кёрген, кеси сынагъан затланы айтады. Китапха тюбешиулени, жарсыуланы, кыйынлыкъланы, жюрекни тынчайтхан иги адамланы юслеринден керти хапарла киргендиле. Дагъыда «Таулан бла Айжарыкъ» деген а сюймекликни назму бла жазылгъан поэмасы, таурухла бла акъыл сёзле да бардыла анда.

Андан сора да, Анатолийни табийгъатдан билими уллу эди. Ол кёп дарман хансланы билгенди, ауругъанланы ала бла бакъгъанды. Аны жашагъан юйюню тюбюнде орналгъан музейине кёп адам жюрюучю эди – ким ушакъ этерге, ким ол кёп кёрген, сынагъан адамдан жангы зат билирге, ким кесине бакъдырыргъа...

Аны жангы кинола алдырыр, китапла чыгъарыр умуту да бар эди. Биз ол затланы кёралмадыкъ - биринчи кинорежиссёрубузну, сейир таурухлу жазыучубузну ёлюм айырды бизден.

«Къаада тамгъа» деген киносу ючюн Атталаны Анатолий 1998 жылда КъМР-ни Къырал саугъасына, «Ачыу бла тилек» деген киносу ючюн а 2011 жылда Санкт-Петербургда бардырылгъан «Послание к человеку» атлы XXI халкъла аралы кинофестивальны сыйлы саугъасына тийиши болгъанды. Аны бла бирге этген ишлери ючюн Кинематографистлени союзу анга Россейни «Кентавр» саугъасын бергендиле. Алай саугъалда, сыйлы атла да аны менсиндирмегендиле. Ол жашаугъа, кимге да къууаннган инсан эди.

Адам жашаудан кетсе, иши бла аты къаладыла жер юсюнде. Кесин жуукъ таныгъаным себепли адамлыгъы бийик тёлюден дагъыда бир таурухлу адамдыкъ кетгенине артыкъ жарсыйма. Ол дуниясы жарыкъ болсун.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

ЖАШ ТЁЛЮ

Сейирлери асламды, тирилиги сукъланырчады

«Къабарты-Малкъар» ВТК-ны журналисти фахмулу къыз Малкъарланы Каринаны айтханына кёре, ол кесин телевидениядa ишлерик суннмагъанды, алай Къабарты-Малкъар къыралы университети филология факультетини къарачай-малкъар бёлюмюню 3-чю курсунда окъуй тургъанында, анга къырал телевидениядa кесинги сынап кёремисе деп сорадыла. Бираз сагъыш этгенден сора ол: «Бир кёрейим», - деген сагъышла бла ишлеп башлайды. Биринчи хазырлагъан бериую Акъ-Сууда шауданны юсюнден болгъанды.

Бюгюннгю кюнгге Карина таулу эллени тарыхларыны, жаш тёлюбюзню, маданиятда белгили адамларыбызны юслеринден бериуле хазырлайды. Андан сора да, «Бирге» деген жаш тёлю журналны чыгъарады, «Ыйыкъ» деген бериуню да бардырады

Дагъыда Къабарты-Малкъар къырал университети жаш тёлю бла ишни къурау ызыны магистратурасыны 1-чи курсунда окъуй турады. Бизни жигитибиз тюрлю-тюрлю форумлагъа, конференциялагъа да къатышады. Былтыр кесини билимин ёсдюрюр умут бла Москвада Останкинода Ольга Спиркинаны студиясында курсланы да ётгенди.

Ол назмула да жазады. Башлагъан ишин тынгылы этерге сюйген Малкъарланы хунерли къызлары, мындан арысында да миллетибизни атын ариу бла айтдыырын, ёз республикабызгъа къошумчулукъ этерикди деп ийнанабыз.

ГЕЛЯХЛАНЫ Карина.

МЕДИЦИНА

«Хар ишни энчиликлери, иги, къолайсыз жерлери да баямдыла»

-Россейге жюз мингле бла гастарбайтерле келип башлагъанларындан сора сары габараланы кийип, темир жоллада шпалланы орнатып, къурулушлада кирпичлени ташып айланнган тиширыуланы хазна кёрмейбиз. Алгъын аланы юсюнден документли фильмле кёргюзтюп туруучу эдиле.

Бусагъатда не сферагъа къарасакъ да, тиширыула эр кишиле бла тенг кюрешедиле. Алай билимибиз тенг болса да, кюч-къарыу жаны бла уа тенглик жокъду. Къаллай усталыкъла адамны саулугъун бузадыла? Ким къайда ишлеге игиди? Аны юсюнден Ново-Ивановское элни поликлиникасыны врачы Магрелланы Келимат бла ушакъ этгенбиз.

-Кертиди, алагъа тийишли болмагъан ауур ишлени этгенлерини хатасынан тиширыулагъа чыкъгъан ауруула бек азайгъандыла. Алай жаланда женгил, кеслерини къарыуларына тап келишген ишлени тамамлагъан тиширыуланы араларында саусузла да кёп бола барадыла.

Сёз ючюн, секретарьланы ауруулары. Алай болуп ишлеген тиширыуланы бууунларында сингирни ауруу неда «тоннель ауруу синдрому» деген кёп къыйнайдыла, артдан-артха уа кёп ишлеген секретарьланы къолларында нервалары къысылып къалып, къоллары жукълан бек къыйнан башлайдыла.

Аллай ауруу клавишаланы кёп басыуну эм компьютерни «чычханчыгъын» асыры кёп къымылдатыуну хаталарындан чыгъады: ишлеген заманда бармакъланы къымылдауларына контроль этген нерва бузулады да, кесини борчун толтуралмай башлайды, хирургну болушлугъу окъуна керек болуп да къалады.

-Кесибизни аруулладан сакълар амал бармыды? Сёз ючюн, устазланы кёп сёлешгенден тамакълары ауруйду.

- Пифагорну теоремасыны юсюнден теманы ангылатыр ючюн кюн сайын беш сагъатны дерс берип туруу адамны жаякъларын бек арытады, тамакъда богурдакъны арт жанын къургъакъсытады, алайгъа уа микробла къаты чабыуул этедиле. Алай бла уа ангинаны къозгъагъан белгиле чыгъадыла. Не этерге керекди? Азыракъ сёлеширге, бурунгг бла солургъа, тамакъны терк-терк чайкъаргъа.

-Супермаркетледе неда гитче тюкенчикледе ишлегенлени асламысы тиширыуладыла. Ала сау кюнню аякъ юслеринде диле.

-Тюкенчилени араларында бут ауруула бек жайылыпдыла. Сау кюнню сюелип тургъанлары себепли бутларыны къан тамырлары кёбюп къыйналадыла. Бийик табанлы чурукъланы кийиучюлени ишлери биютюнда къыйын болады.

Къан тамырлада къан уюп къалады. Ол аруудан кеслерин бакъмай оздургъан тиширыуланы базыкъ къан тамырларын кетерирге окъуна тюшеди. Ол болумгъа жетдирмез ючюн, спорт бла кюреширге, юйде уа бутланы ёрге салып жата турургъа, аякъ кийимни алышындырыргъа.

- Къайда да субай, ариу къызла ишлеселе, бек биринчи кёзге ала илинедиле. Сёз ючюн, стюардессала.

-Аланы ишлери бизге кёрюннгенича тынч тюйюлдю. Сагъат поясла алышындырылгъанлары, биоритмле эм вибрация бузулгъанлары, къанны басымы тюрлене тургъаны себепли самолётлада стюардессала болуп ишлеген тиширыула къарынларына сабий тюшмей, туууулгъунчу кетип къалып да жарсыйдыла.

Аладан туууулган сабийлени айныуларында чырмаула да чыгъадыла, чархларында къыяулары да боладыла. Алай болмаз ючюн ауурлукълары болгъанын сезген стюардессала биринчи юч-тёрт ийыкъны учмай турургъа керекдиле.

Ачыкъ айтханда, къызлагъа башхаладан бегирек устазлыкъ эм медицина бёлюмле келишледиле. Нек? Артда юйюр къурап, сабийле ёсдюргенде, устаз дерслерин берип, юйюне къайтады эм балаларына тынгылы эс бурады. Медсестрала, докторла уа юйде ауругъан къартларына, уакъларына да кеслери багъадыла. Ол бек игиди. Усталыкъны сайлай туруп, аллай затланы да эсге алыргъа керекди.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

Аны жырлары эшитилгенлей турлукъдула

Къабарты-Малкъар Республиканы миллет маданиятына уллу жарсыу сынаргъа тюшгенди. 2020 жылда 26 июльда 82-жыллыгъында КъМР-ни сыйлы артисткасы Гергъокъланы Тамара, Созайланы Харунну къызы, дуниядан кетгенди.

Харунну къызы Тамара Ленинград консерваториясны вокал классын таусуханды. Окъуудан сора ол кёп жылланы Къабарты-Малкъар Республиканы Къырал филармониясыны солистксасы болгъанды, малкъар музыка маданиятны башламчыларындан бири эди.

Фахмусуну войнаклигини кючюнден аны ёнюн кёпле таныгъанлыгъа, жырларына сюйюп тынгылагъандыла. Усталыгъыны хайырындан Къабарты-Малкъарны композиторларыны чыгъармалары жамауат арасында белгили болгъандыла, кёп унутулгъан халкъ жырларыбыз сакъланып, бюгюнлюкде да жашап турадыла.

Артистка кесини бай сынамын Къабарты-Малкъарны маданиятындa ишкусствола колледжинде хунерли жаш жырчылагъа ётдюргенди, ол анда вокал искусстводан дерсле бергенди. Аны окъуучуларны асламысыны атлары айтылгъанлай турады.

Гергъокъланы Тамара, жашауун сюйген ишине жоралап, миллет маданиятны айныууна уллу кёыйын салгъанды. Аламат, фахмулу инсанны юсюнден жарыкъ эсгериуле Къабарты-Малкъарны адамларыны жюреклеринде ёмюрлеге сакъланырыкъдыла.

КъМР-ни Маданият министерствосу.

Белгилеу

Бийик усталыкъларын энтта да кёргюзтдюле

Тюнене Европаны эм бийик тауу Элбрусну башында Россейни МЧС-ни байрагъы орнатылгъанды. Бу иш ведомствону 30-жыллыгъына аталгъанды. Сыйлы жумушну айтылгъан министерствону Элбрусда бийик-тау излеу-къутхарыу отрядыны бла регионда Баш управлениясыны келечилери толтургъандыла, деп билдиреди аны пресс-службасындан.

Ёрлеу кече сагъат ючде «Онбиреуленни ышыгъындан» башланнганды, къауумгъа таматалыкъны 1-чи класслы къутхарыучу Хаджиланы Азнор этгенди. «Кючлю жел, туман, хауаны энчилиги тауга чыгъыугъа чурумла этгендиле. Алай къутултуучуна салыннган борчну бет жарыкълы тамамлагъандыла. Ала, Минги тауну тёппесине эртенликде 8:15 сагъатда жетип, МЧС-ни 30-жыллыгъын белгилеген жазыулары бла байракъны орнатхандыла», - дегенди ол.

Россейни МЧС-и хар инсанга да къыйынлыкъгъа тюбегенде кеси къалмазлыгъыны, анга болушургъа ашыгъырыкълары белгисиди. Бёлюмню келечилери келсрини баш борчларын къыйын болумгъа тюшгенни къутхарыда, кёл этдириуде кёреди, аны ючюн ала, чынтты жигитлик кёргюзте, усталыкъларын, къарыуларын да аямайдыла.

Управлениясы башчысы Михаил Надёжин, быйыл министерствогъа 30 жыл толгъаны бла алгъышлай, бу ёрлеу ёсе келген тёлюлеге чыдамлыкъны, тёзюмлюкню, кишиликни, сайлагъан усталыкъларына сюймекликни бла ётгюрлюкню юлгюсю болуруна ышанганын билдиргенди.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Акция

Наркотиклени заранын – суратланы амалы бла

Нальчикни школчулары наркотиклеге къажау акциягъа къатышхандыла эмда тенглерине бла таматалагъа видео жаздыргъандыла. Бу иш алгъаракъдан бардырылады эмда Нальчикде УМВД-ны акъылбалыкъ болмагъанланы ишлери жаны бла инспекторланы башламчылыгъы бла къуралгъанды.

Анга республиканы ара шахарыны школларыны окъуучулары къатышхандыла. Аланы арасында уя право низамны сакълаучуланы сабийлери да. Ала наркотиклени, психотроп затланы адамны саулугъуна салгъан заранны юсюнден суратла ишлегендиле, ахырында уя барысы да бирге тенглерине бла таматалагъа чакъырыу жаздыргъандыла.

Бизни корр.

Следствие управление

Бир киши да унутулмазча

Республикабызда Курп бийикликде совет аскеркчини сюеклери табылгъандыла. РФ-ни Следствие комитетини КъМР-де следствие управлениясы «Кавказ рубеж» жамауат аскер-патриот отряд бла алгъын этген келишимни чеклеринде следователле Терк районда сагъынылгъан жерде совет аскеркчилени ёлюклерин излеу жумушлагъа къатышхандыла.

1942 жылда кюз артында эм къышда фронт бу тийреде созулгъаны белгилиди. Агъачдан башлап Малгобек шахаргъа дери ызны кенглиги - 4 километр, узунлугъу уа 22 километрге жетгенди. Курп бийикликни урушда магъанаалылыгъын ангылап, гитлерчиле былайгъа кёп санда адамланы, техниканы да жыйышдыргъан эдиле.

Совет къоруулау ыз а юч кесекден жарашдырылгъанды. Былайда 6 дивизия бла 4 полк сермешгендиле. Бу тийреде Къызыл аскерни 7 мингден аслам аскеркчиси бла офицери жанларын бергендиле. 1943 жылда январьда душман ууатылып, республиканы азатлау башланнганды.

Излеуню кезиюнде уа эр кишини сюеклери эмда аскер кийимлеринден къалгъаны табылгъанды. Ала экспертизагъа берилгендиле, ол санда молекуляр-генетика тинтиуле да бардыряллыкъдыла. Энди уя следователле батырны атын тохташдырып, аны жангыдан жигитнича басдырлыкъдыла.

Туугъан журтубуз

Табийгъатыбызгъа, маданиятыбызгъа да тартылыу сезерча кёбейеди

Пандемияны тыйгъыч жорукълары женгилирек болуп, Къабарты-Малкъар туристлеге ачылгъанлай, Россейден эм тыш къыралладан келгенле таулу элледе кюнден-кюннге кёпден-кёп болуп башлагъандыла. Аланы санында Бызынгыны энчи белгилерчады. Аны баш сылтауу – малкъар литератураны мурдорун салгъан Мечиланы Кязимни эли Шыкъыны жууукълугъуду.

Не сейир, Кязимни юйюне жол артыкъ бек тынч болмагъанлыкъгъа, анга битеу миллетни адамлары да барадыла. Керти сёз ёчюлмейди, жанныгъанлай турады. Поэтни юйю эм гюрбежиси битеу да Аллахха ийнанган эм литератураны сюйген адамлагъа бек сыйлы тийреди.

Интернетни хайыриндан Мечи улуну назмулары чекледен озуп, битеу дунияда да белгили болуп барадыла. Аны сёзю жылдан-жылгъа кюч ала барады. Аны къуру таулула угъай, башха миллетли адамла да эшитгеннлери бек уллу насыпды.

Таулуланы сыйлы адамлары Кязим бек ариу жерде жашагъанды: Холам-Бызынгы ауузун бир кере кёрген бери къайтмай къалмайды. Туристле, жаланда тауланы ариулукъларын кёрген бла чекленип къалмай, малкъар халкъны тарыхын билирге сюедиле. Кёчгюнчюлюкню юсюнден кёп соруула бередиле. Бирлукъучу чыгъып къалса да?..

Узакъ жерледен келгенле Бызынгыны орамларыны тазалыгъына сейир этедиле. Кертиси бла да, бу эл бек тизгинлиди. Эллиле бахчаларында ёсдюргеен зат жокъду: алма, кертме, эрик, картоф, быхы, сарымсах эм башха кёгетле. Туристле ашханагъа барыргъа сюймей, бызынгылыланы къонакълары боладыла. Ала таулула къалай жашагъанларын кёрюргъе излейдиле. Тамабилмеген, алай жаратхан ашладыла.

«Былайда юйчюк алып, бек сюйюп жашарыкъ эдим», - дейди келгенледен бири. Сёзсюз, тау эллени тийресинде туризм ишексиз айнырыкъды. Бизни хауабыз, къаяларыбыз, сууларыбыз кимни да жюрегине тюшерикдиле.

талагъа этилген намысха бюсюрейдиле. Бизни школларыбызда окъутуу не халда баргъанын, ёз тилибизни халыны юсюнден да сорадыла. Хычынла, айран, эт, таулу шорпа ала кёрмеген, Аны бла бирге миллет культурагъа сейир да уллуду. Туристле тарых бла байламлы китапла излейдиле, кийизлени къалай этилгенлерин кёрюргъе Бахсаннга барадыла, озгъан ёмюрледен къалгъан суратлагъа сюйюп къарайдыла. Алгъын Минги тау тийресине келип тургъан эселе асламысы, шёндю Огъары Малкъаргъа, Бызынгыгъа да жюрюйдюле.

Малкъар – ол кеси бир уллу дунияды. Энчи адабияты, маданияты бла. Ол дуния бла танышыргъа сюйгенле кёпден-кёп болуп барадыла. Туризм индустрияда ишлегенле да кесибизни адамларыбыз болсала, бек иги боллукъ эди. Таулуланы юслеринден терен, керти хапар бир жууртну айталлыкъды. Жарсыугъа, бюгюнлюкде бизде кийизни музейи неда таулу этнография музейибиз жокъду. Ёмюрледен келген хазнабыз барды, аллай махкемеле уа а жокъ.

Грециядa этнография музейлени кёргенле шагъатлыкъ этерикдиле: аланы таулу халкъ къурагъан сунарчады. Юс кийим, бахчада, юйде хайырланнган адырлары – бизникилеча. Ынналадан къалгъан жаулукъла, жыйрыкъла, кюмюш затла, кёчгюнчюлюкден къайтхан кийизле, агъачдан этилген адырла. Ала шёндю музейлеге тюшмеселе, кёбюсю тас боллукъдыла. Ким билсин, туристлени миллет культурагъа сейирлери бу этилмей тургъан ишлени жеринден тепдирирми?

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.
Суратла авторндула.

Пенсия фонд

Ауур кезиуде – себеплик

Быйылдан башлап елген адамны асыраугъа берилген социал пособияны ёлчеми 6 124 сом 86 шайды. Бу ахча ауушхан пенсиячы ишлемеген эсе тёленеди.

Пособие ёлгенни жууугъуна, официал келечисине неда аны басдырыу бла байламлы къорачланы боюнуна алгъан адамгъа бериледи. Аны ючюн Пенсия фондха инсан дуниясын алышхандан соргъа айты айны ичинде барыргъа боллукъду. Заявительни биргесине паспортун, адам ёлгенини юсюнден шагъатлыкъ къагъытны, аны урунуу китабын неда ол ёлюрню аллында бир жерде ишлемегенин кёргюзтген башха документлени алыргъа керекди.

Жангы жорукълагъа кёре

Россейни Пенсия фондуну регионда бёлюмю ауушхан адамланы пенсиягъа жыйылгъан ахчаларын (аны накопительный кесегине) жууукъларына тёлеу ишни тамамлайды. 2020 жылны биринчи жарымында аллай 152 оноу этилгенди, алагъа кёре 3 миллион 366 минг сом къоратылгъанды. Бу иш Россейни Правительствосуну 711-чи номерли бегимине кёре тохташдырылгъан жорукълагъа тийишлиликде бардырылады.

Ахча ёлгенни жууукъларына заявление жазгъанларындан сора бериледи. Былайда бир затха эс бурургъа керекди: ауушхан ахчасын къайсы фондда тутхан эсе да (къыралны къысы неда коммерциялы) ары барыргъа тийишлиди. Жашаудан кетген накопительный пенсиясын Россейни Пенсия фондунда жыйгъан эсе, аны жууукъларындан келген документле жарым жылны ичинде жыйышдырыладыла, тинтиледи.

Жетинчи айда ахчаны бериуню неда тёлемеуню юсюнден оноу чыгъарылады. Ахлуларны заявлениялары къабыл кёрюлсе, ахча оноу этилгенден сора экинчи айны 20-чы кюнюнден кеч къалмай бериледи. Ёлгенни жууукълары белгиленген болжалны ичинде къагъытланы жыйышдырыргъа неда заявлениясы жазаргъа жетишмеген эселе, аланы эркинликлери сюдню юсю бла къоруулануругъа боллукъдула.

Бу тёлеуле, бек алгъа, ауушханны сабийлерине, юйдегилерине, ата-анасына бериледиле. Ала жокъ эселе, эркинлик аппала бла аммалагъа, къарындашэгечлеге, туудукъларгъа ётеди. Ала заявлениясы, къайда жашагъанларына къарамай, Пенсия фондну къайсы управлениясына да жазаргъа боллукъдула.

ХАБИБУЛЛАХЛАНЫ Зульфия.

БОЛУМ

Паркда аттракцион нек тохтагъанды?

КъМР-ни прокуратурасы социал сетьледе Нальчикде солуу паркда аттракцион тохтап, адамла 8 минутну баштёбен болуп тагъылып тургъандыла, деген билдириуню тинтгенди. Аны кезиюнде аттракционну иеси адамланы жашауларына бла саулукъларына къоркъуусузлукъну жорукъларына келишмеген мадарла этгени ачыкъланнганды, деп билдиргендие бизге надзор ведомстводан. КъМР-ни прокурору материалланы РФ-ни Следствие комитетини КъМР-де следствие управлениясына бергенди. Предпринимательге РФ-ни УК-сыны 238-чи статьясыны 1-чи кесегине кёре уголовный ишни ачыуну юсюнден оноу этиледи.

Андан сора да, прокуратура РФ-ни Административ бузукъулукъланы кодексини 14.4-чю статьясыны 1-чи кесегине кёре материалла хазырлагъанды (халкъны жумушларын жалчытыуну низамы жаны бла правволу актлагъа бузукъулукъла ючюн). Ала Роспотребнадзорну КъМР-де Управлениясына берилгендиле.

Тинтиуледен КъМР-ни Правительствосу аттракционланы техника болумларына, ала къалай хайырланнганларына контроль тамамлагъан къыралгъан органны тохташдырмагъаны да белгили болгъанды. Правительствону башчысына законнга бузукъулукъну кетериуню юсюнден эсгертиу берилгенди.

Бюгюнлюкде надзор ведомство тинтиулени бошагъанды, аттракционну ишин тохтатыуну юсюнден шартла сюдню къарауууна берилгендиле. Битеу чыгъарылгъан эсгертиуле къалай толтуруллукъларын республиканы прокурору кесини контролюна алгъанды.

АДАМ ЭМ ЗАКОН

Уручу терк табылгъанды

Быйыл 23 июльда Урван районда ОМВД-гъа Къарачай-Черкесден тиширыу келгенди. Аны билдиргенине кёре, ол юй башчысы бла тийреде тюкенледен бирини къатында тохтагъанды. Ала сатыу-алыу этгинчи, ким эсе да машинадан телефонун урлагъанды. Алай бла тиширыугъа 77 минг сом къоранч этилгенди.

Оператив-излеу жумушланы кезиюнде право низамны сакълаучула уручулукъну 61-жыллыкъ кахунчу этгенин тохташдыргъандыла. Аны айтханына кёре, машинада телефонну кёрюп, иеси башха жумушла бла кюрешгени бла хайырланып, аны алып кетгенди.

Он жыл бугъунуп тургъанды

2019 жылда 19 ноябрьде оператив-излеу жумушланы кезиюнде КъМР-де МВД-ны уголовный розыскны къуллукъчулары Къазахстанда коллегалары бла бирге Алма-Атада халкъла аралы излеуде болгъан россейлини тутхандыла. Ол 2009 жылда Нальчикде предпринимательге чабыуулукъ этгенди. Аны биргесине кёп ахчасы бар эди.

Аманлыкъчы анга бир ненча кере атдырып, алайдан къачып къутулгъанды. Бизнесмен, ауур жарала алгъанына да къарамай, медицина болушлукъну чакъыралгъанды. Атдыргъан адам тохташдырылып, 2009 жылда ноябрьде анга адамны ёлтюрюргъе умут этгени ючюн терслеу материалла жарашдырылгъандыла.

РФ-ни Следствие комитетини КъМР-де следствие управлениясы Россейни УК-сыны 222-чи статьясыны 1-чи кесегине, 30-чу статьясыны 3-чю кесегине эмда 105-чи статьясыны 1-чи кесегине кёре уголовный иш ачханды. Эр киши сауутну законлагъа бузукъулукъла этип сатып алгъаны, асыргъаны, жюрютгени, адамны ёлтюрюргъе умут этгени ючюн терслеккенди.

2020 жылда июльда Къазахстанны право низамны сакълаучулары ишеклини Россейге бергендиле.

Бюджет ахчагъа къол жетдиргенди

Черек районну прокурору Тимур Хавпачев «Урванны пищекомбинаты» обществону башчысына, Черек районда жашагъан тиширыугъа эмда Черек районну урунуу эм иш бла жалчытыу арасыны директоруну алгъышнгы орунбасарына ачылгъан уголовный ишни къабыл кёргенди.

Ала РФ-ни УК-сыны 159.2-чи статьясыны 4-чю кесегине кёре терслененди. Башхача айтханда, къуллукъларын хайырланып, къуралгъан аманлыкъчы къауумну санында пособияланы тёлегенде жалгъан документлени, толу болмагъан шартланы берип, кёп санда ахча къоллу боллангъанлары ючюн терслененди.

Следствие тохташдыргъаныча, 2016 жылда майдан 2018 жылда июльгъа дери кезиуде къуралгъан аманлыкъчы къауум иссизлеча эсепге салыргъа, пособие алыргъа болушлукъ беребиз деп алдап, Черек райондан 45 инсанны жалгъан документле хазырлагъандыла. Алагъа кёре барысына да иссизлегеча ахча тёленгенди. Алай бла къыралгъа 1,980 минг сом къоранч этилгенди.

Белгиленген статьягъа кёре, терслененгени эркинлиги 10 жылгъа сыйлырылыргъа, миллион сом тазир салыныргъа боллукъду.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлагъанды.

«Заман» газетни редакциясыны коллективи РФ-ни, КъМР-ни Кинематографистлерини союзларыны келечиси, КъМР-ни Къырал саугъасыны лауреаты, КъМР-ни искусстволарыны сыйлы къуллукъчусу, къарачай-малкъар халкъны тарыхы, маданияты бла байламлы аслам фильмни автору, «Заман» газетни керти шуёху **АТТАЛАНЫ Мухажирни жашы Анатолийни** дуниядан кетгенине уллу бушуу этип, юйюрюне, жууукъ-ахлусуна къайгъы сёз береди.

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары)
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
ТРАМЛАНЫ Зухура,
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмныйи - 42-63-01.
Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82.
Жууаплы секретарь - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ:
Политика эм право - 42-24-02, 42-67-68.
Экономика - 42-66-73.
Культура - 42-66-76.
Социал ишле - 42-75-82, 40-59-18.
Курортла, туризм эм спорт - 40-39-93, 42-66-71.
Окъуучула бла байламлыкъла жюрютюу эм жазылыу - 42-37-94.
Энчи корреспондент - 42-68-72.
Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бла къагъыт жюрютмейди. Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха къайтарылмайдыла.
Газетде басмаланган материаллада айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишмезге боллукъдула. Алада айтылгъан хар зат ючюн Россей Федерацияны Басманы юсюнден законуна тийишлиликде материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.

Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машинка бла жазылгъан 5-6 бет) кёппю алмайды.

Газет Басманы эм аслампы информацияны эркинликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.
Регистрация номер —ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмага "КъМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Издательство "Южный регион" ООО-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Газетлени иелерине тандырыу ючюн КъМР-ни почта связыны федеральный Управлениясы жууаплыды.
Телефонла: 76-01-21

Газетлени розницагъа сатыу ючюн КъМР-ни "Роспечать" акционер обществосу жууаплыды.
Телефон: 42-69-34

Газет ийыкъгъа юч кере чыгъады - геююрге, орта, шабат кюнледе.

Номерге графикге кёре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салынгъанды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Кучукланы Сафият,
Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарьны орунбасарлары;
Баллиланы Феруза (1,2-чи бетле),
Бийчекканы Жаннета (3,4-чю бетле) - корректорла.

Тиражы 1236 экз. Заказ № 1491
Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНЫ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5
электрон почта: elbor_50@mail.ru